

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Проследяване на музейната проблематика във водещите ресурси за наукометрични изследвания – Web of Science, SCOPUS и SCImago Journal & Country Rank

Елица Лозанова-Белчева

*На проф. Недков,
с признателност и благодарност за подкрепата и
мъдрите професионални и житейски съвети.*

Анализът на отразяването на определено научно поле в световните мултидисциплинарни бази данни с библиографска и цитатна информация, ни дава възможност да открием тенденциите в неговото развитие (чрез публикациите), от една страна и от друга – да проследим разсейването на информацията (според Закона на Бредфорд¹).

Подобни проучвания са обект на теоретично осмисляне от няколко научни дисциплини, занимаващи се с количествени и качествени методи за оценка на научните изследвания - наукометрия, библиометрия, информетрия. При тях се прилага сходна изследователска методология („използват утвърдените ефективни индикатори като цитатния анализ за оценка на науката“)², но те се различават по своята същност.

Библиометрията за първи път се споменава от Пол Отле през 1934 г. (bibliométrie), като измерване на всички аспекти, свързани с публикуването и четенето на книги и документи³. Но като термин, описващ прилагането на математически и статистически

¹ Шуманова, Нина. Закон за разсейване на публикациите. В: *Българска книга: Енциклопедия*. Състав. Ани Гергова. София: Pensoft, 2004, с. 175-176.

² Койчева, Елена. Онлайн комуникация в науката: Уеб методика за проучване на публикационна и цитатна активност на автори или институции (по примера на Университетската библиотека „Св. Кл. Охридски“). В: *Реторика и комуникации* [онлайн]. 2013, Т. 2, №8. [Прегледан 25.01.2018]. Достъпно от: <http://rhetoric.bg/>

³ Цит. по: **Rousseau, R.** Library science: Forgotten founder of bibliometrics. In: *Nature* [online], 12 June 2014, Vol. 510, p. 218. doi:10.1038/510218e. [Viewed 05.01.2018]. Available from: <https://www.nature.com/articles/510218e>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

методи при книгите и другите медии за комуникация, се въвежда от Алън Причард⁴ през 1969 г.

Научното направление библиометрия (bibliometrics) се занимава с „квантифициране на процесите на писмените комуникации или приложение на математическите методи за изследване на книгите и другите писмени средства за комуникация“⁵. То се фокусира върху прилагането на „математически и статистически техники, от преброяване до изчисляване, за изучаване на издателските и комуникационни модели в разпространението на информацията“⁶, а също и на „количествени техники за оценка на процесите на създаване, комуникация и използване на научна информация, [като] целта е да допринесе за анализа и оценката на науката и научните изследвания“⁷.

Наукометрията (scientometrics) е друга дисциплина, асоциирана с използването на „количествени методи на изследване на развитието на науката като информационен процес“⁸, както и изучаването на много от аспектите на динамиката на науката и технологиите, чрез проследяване на цитиранията между изследователите⁹.

В научното пространство понятието „наукометрия“ е въведено от руските изследователи Василий Налимов и Зинаида Мулченко, с монографията „Наукометрия: изучение развития науки как информационного процесса“ (1969 г.). Изследванията на

⁴ **Pritchard**, Alan et al. Statistical bibliography or bibliometrics [online]. [1969]. p. 2. [Viewed 10.01.2018].

Available from:

https://www.researchgate.net/profile/Alan_Pritchard/publication/236031787_Statistical_Bibliography_or_Bibliometrics/links/0c960515e7c3e50f9c000000/Statistical-Bibliography-or-Bibliometrics. Also In: [Journal of documentation, 1969, Vol. 25, N 4, pp. 348-349].

⁵ **Арсенова**, И. Библиометрията – поглед към бъдещето с оглед на миналото. В: *Библиотечното сътрудничество - настояще и бъдеще: Доклади от XIII годишна конференция на СБИР*, София, 5-6 юни 2003 г. [онлайн]. [Прегледан 8.11.2017]. Достъпно от: http://www.lib.bg/dokladi2003/i_arsenova.htm

⁶ **Diodato**, Virgil. Dictionary of bibliometrics. New York, London: Routledge, 2012, p. vii. [Viewed 21.12.2017]. Available from: https://books.google.bg/books/about/Dictionary_of_Bibliometrics.html?id=aQwkrRJV5-8C&redir_esc=y

⁷ Цит. по: **Gloria**, Carrizo-Sainero. Towards a Concept of Bibliometrics [online]. [2000], p. 6. [Viewed 21.01.2018]. Available from:

<http://www.multidoc.es/SiteAssets/migracion/Journal/pendientedemigracion.ucm.es/info/multidoc/publicaciones/journal/pdf/bibliometria-eng.pdf>; Also In: [Journal of Spanish Research on Information Science, 2000, Vol.1, N 2, p.59-86]

⁸ Пак там, p. 3

⁹ Пак там, p. 2.

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

историка Дерек де Солла Прайс и книгата му „Голяма наука, малка наука“ (“Little Science, Big Science”, 1. изд. 1963 г.; 2. изд. 1986 г.), също се сочат като основополагащи в тази област, независимо, че той не използва термина „наукометрия“¹⁰.

Прилагането на наукометричните методи се свързва с дейността на Института за научна информация във Филаделфия (ISI) в началото на 60-те години на XX в. и неговия основател Юджийн Гарфилд. Създадените от ISI инструменти за проследяване на цитиранията в научните публикации (Science Citation Index) и измерване на научния рейтинг на дадено списание въз основа на цитиранията на неговите статии (Journal Impact Factor) осигуряват нови възможности за наукометрични изследвания. Развитието на наукометрията е повлияно и от появата на списанието *Scientometrics* на Унгарската академия на науките през 1978 г.¹¹, което продължава да излиза до момента и е едно от най-цитираните периодични издания сред изследователите (с импакт фактор за 2016 г.: 2.147)¹². Ролята на това списание е от съществено значение не само за утвърждаването на термина „наукометрия“, но и за свързването на изследванията в областта в международен контекст, като „мост между Изтока и Запада“¹³.

Информетрията (informetrics) е третата научна дисциплина, фокусираща се върху „изучаването на прилагането на математически методи върху обектите на информационната наука“¹⁴. Тя използва техники и модели от математиката, физиката, компютърната наука и други изчислителни науки и е по-широко понятие, включващо библиометрията и наукометрията, както и цитатния анализ, и теоретичните аспекти на информационното

¹⁰ **Garfield**, E. From the science of science to Scientometrics visualizing the history of science with HistCite software. In: *Journal of Informetrics*, July 2009, Vol. 3, N 3, p. 174. [Viewed 20.01.2018]. Available from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.161.3753&rep=rep1&type=pdf>

¹¹ Цит. по: **Mingers**, John, **Leydesdorff**, Loet. A review of theory and practice in scientometrics [online]. [2015], p. 1. [Viewed 12.12.2017]. Available from: <https://arxiv.org/vc/arxiv/papers/1501/1501.05462v2.pdf>; Also In: *European Journal of Operational Research*, 2015, Vol. 246, N 1, pp. 1-19].

¹² *Scientometrics: An International Journal for All Quantitative Aspects of Communicatin in Science and Science Policy*. Print ISSN:0138-9130; Online ISSN: 1588-2861. In: *Akadémiai Kiadó*. [Viewed 15.01.2018]. Available from: <http://akademai.com/loi/11192>

¹³ Цит. по: **Garfield**, E. From the science ..., p. 174.

¹⁴ Цит. по: **Mingers**, John, **Leydesdorff**, Loet. A review of theory..., p. 2.

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

търсене.¹⁵ В полето на информетрията попада изследването на „количествените аспекти на информацията в каквато и да е форма, не само записи или библиографии, и в която и да е социална група, не само учените“¹⁶.

Дефинирането на трите термина показва, че те са свързани с количественото охарактеризиране на науката (научните полета) и учените (авторите), чрез прилагане на математически и статистически методи. Основната разлика между тях е различният фокус върху информационните потоци и тяхното интерпретиране.

Методиките и техниките използвани в наукометрията и за библиометрични анализи ни позволяват да проследим музейната проблематика (*museology*) и присъствието на списания по музеезнание и музеология във водещите ресурси за наукометрични изследвания:

✓ Платформата Web of Science и по-специално колекцията *Web of Science Core Collection*, включваща базите данни с цитатна информация:

- *Science Citation Index Expanded (1985-днес)*;
- *Social Sciences Citation Index (1985-днес)*;
- *Arts & Humanities Citation Index (1985-днес)*;
- *Conference Proceedings Citation Index- Science (1990-днес)*;
- *Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (1990-днес)*;
- *Book Citation Index– Science (2005-днес)*;
- *Book Citation Index– Social Sciences & Humanities (2005-днес)*;
- *Current Chemical Reactions (1998-днес)*;
- *Index Chemicus (1998-днес)*¹⁷.

¹⁵ Egghe, Leo, Rousseau, Ronald. *Introduction to Informetrics : quantitative methods in library, documentation and information science*. Elsevier Science Publishers, 1990, p. 3. [Viewed 10.11.2017]. Available from: <http://eprints.rclis.org/6011/1/pt01.pdf>

¹⁶ Цит. по: Bar-Ilan, Judit. Informetrics at the beginning of the 21st century - A review. In: *Journal of Informetrics*, 2008, N 2, p. 2. [Viewed 11.12.2017]. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/b226/7c768ae7726ca1361f8f23e11f3836f3b959.pdf>

¹⁷ *Web of Science™ Core Collection*. В: Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“ [онлайн]. [Прегледан 11.12.2017]. Достъпно от: <http://libsu.uni-sofia.bg/page.php?5>; Web of Science Databases. In: Clarivate Analytics [online]. [Viewed 11.12.2017]. Available from: <https://clarivate.com/products/web-of-science/databases/>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

✓ Базата данни SCOPUS, чрез безплатната версия SCOPUS Preview¹⁸.

✓ Порталът *SCImago Journal & Country Rank* (SJCR), който е публично достъпен ресурс и включва списанията и научните индикатори за отделните страни, разработени въз основа на информация от базата данни Scopus[®] (Elsevier B.V.). Този портал може да се използва за оценка и анализ на научните области, съобразно различни показатели. Списъкът на списанията в него съдържа 28606 заглавия (към януари 2018 г.). Те могат да бъдат сравнявани или анализирани по отделно, а също и групирани по тематични области (27 основни тематични области), тематична категория (313 специфични тематични категории) или по страни. Платформата получава името си от индикатора SCImago Journal Rank (SJR)*, който се основава на цитатните данни от 1996 г. насам на списанията, които са индексирани от Scopus¹⁹.

Целта на настоящото изследване е свързана с изясняването на следните въпроси:

- 1) Какъв е броят на списанията с музейна тематика в световните наукометрични ресурси?
- 2) В кои изследователски полета попада музейната проблематика и дали има уеднаквяване между класификациите на наукометричните бази данни?
- 3) Какъв е географският профил на включените документи, свързани с музеите и от кои са водещите страни?

¹⁸ SCOPUS Preview [online]. [Viewed 12.01.2018]. Available from:

<https://www.scopus.com/sources?zone=&origin=NO%20ORIGIN%20DEFINED>

*SJR е индикатор, който измерва ранга или престижа на рецензирани научни списания, изчислен с база данни SCOPUS, въз основа на цитиранията в прозорец от три години, достатъчно широк, за да се отчетат повечето от получените цитати и достатъчно гъвкав индикатор, за да се измери развитието на научното списание“. По този начин списанието „трансферира“ ранга/престижа си върху статиите, публикувани в него и той се споделя по равно помежду всички цитати. Целта е SJR да „нормализира“ различията по отношение на тенденциите за цитиране между отделните научни области въз основа на по-сложни изчисления, но по-добре отразяващи мястото на съответното списание в по-широк контекст. Например, при списание в областта на науките за живота се получават много цитати, но един цитат има ниска стойност, докато едно хуманитарно списание получава малко цитати, но един цитат има висока стойност на показателя. Източник: <http://resursi.blogspot.bg/2012/12/scimagojournalrank-sjr.html>

¹⁹ SCImago. SJR- SCImago Journal & Country Rank [online]. 2007. [Viewed 10.11.2017]. Available from: <http://www.scimagojr.com/>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

- 4) Откриваме ли в тези ресурси „най-авторитетното списание сред международната музейна общност “*Museum*”^{*}, [което] се издава от ЮНЕСКО²⁰ и какви са библиометричните показатели за него?
- 5) Има ли разсейване на музейна проблематика в публикациите на други научни области?

За да бъдат идентифицирани всички списания с музейна насоченост включени в база данни SCOPUS, ще трябва да се проведат няколко търсения (чрез безплатната версия SCOPUS Preview). При въвеждане на ключова дума „museum” или „museology“ получените резултати показват, че се откриват 34 заглавия при търсене с термина „музеи“ и 0 – с „музеология“. Прегледът на списъка със списания ни дава информация, че голяма част от тях вече не се отразяват в базата данни – 18 бр. Затова ще анализираме по-детайлно само заглавията (16), които продължават да се индексират в SCOPUS (табл. 1).

Данните за предметните области, в които попадат тези списания дават възможност да открием основната за нас - *Arts and Humanities: Museology*, като в нея попадат само 7 от списанията и *Arts and Humanities: Conservation* (7 + 1 списания), а останалите 8 списания са класирани в други категории.

Табл. 1.

Journal Title	Subject Area
1. Annals of Carnegie Museum	Earth and Planetary Sciences: Geology Agricultural and Biological Sciences: Ecology, Evolution, Behavior and Systematics

^{*} Бел. автора. Става въпрос за списание *Museum International*, публикувано от ЮНЕСКО от 1948 г. и от 1992 г. съвместно с издателство Wiley-Blackwell. През 2013 г. издателските права се прехвърлят на Международния съвет на музеите (ICOM). Вж: Museum International. In: *ICOM. The world museum community* [online]. Available from: <https://en.unesco.org/museum-international-online-and-back-editions>; Museum International Online and Back Editions. In: UNESCO [online]. Available from: <http://icom.museum/media/museum-international/>.

²⁰ Недков, Симеон. Интеграционните процеси между библиотеки, музеи и архиви. В: *Библиотечната система в България: Доклади от X национална конференция на СБИР*, София, 7 юни 2000 г. София: СБИР, 2000, с. 87

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

2. Annals of the Naprstek Museum	Arts and Humanities: History Arts and Humanities: Museology Social Sciences: Cultural Studies Arts and Humanities: Archeology (arts and humanities) Social Sciences: Archeology Social Sciences: Anthropology
3. Bulletin of the Peabody Museum of Natural History	Agricultural and Biological Sciences: Animal Science and Zoology Agricultural and Biological Sciences: Plant Science Agricultural and Biological Sciences: Ecology, Evolution, Behavior and Systematics
4. International Journal of the Inclusive Museum	Arts and Humanities: Museology Arts and Humanities: Conservation
5. Journal of Museum Education	Arts and Humanities: Museology Social Sciences: Education
6. Memoir of the Fukui Prefectural Dinosaur Museum	Earth and Planetary Sciences: Paleontology
7. Memoirs of Museum Victoria	Agricultural and Biological Sciences: General Agricultural and Biological Sciences Earth and Planetary Sciences: Paleontology Earth and Planetary Sciences: Oceanography
8. Memoirs of the Queensland Museum	Environmental Science: Ecology Earth and Planetary Sciences: Paleontology
9. Memoirs of the Queensland Museum: Cultural Heritage Series	Arts and Humanities: Conservation Arts and Humanities: History Social Sciences: Cultural Studies Environmental Science: Nature and Landscape Conservation
10. Metropolitan Museum of Art Bulletin	Arts and Humanities: Visual Arts and Performing Arts Arts and Humanities: Museology
11. Mitteilungen aus dem Museum fur Naturkunde in Berlin - Deutsche Entomologische Zeitschrift	Agricultural and Biological Sciences: Insect Science
12. Museum Anthropology	Arts and Humanities: Museology Social Sciences: Anthropology
13. Museum International	Arts and Humanities: Museology Arts and Humanities: Conservation
14. Museum Management and Curatorship	Arts and Humanities: Visual Arts and Performing Arts Business, Management and Accounting: Business and International Management
15. Museum News	Arts and Humanities: Museology Arts and Humanities: Conservation
16. Zoosystematics and Evolution	Agricultural and Biological Sciences: Ecology, Evolution, Behavior and Systematics

Интересното в този случай е дали се наблюдава разсейване на информацията според Закона на Бредфорд и дали ядрото списания, непосредствено свързани с музейната проблематика се състои само от 7 издания. За да сме сигурни в отговора, ще разширим търсенето с помощта на функционалните възможности на портала *SCImago Journal & Country Rank*.

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Издирването на списания в определено научно поле тук е улеснено с избор на предметни области и предметни категории. Така стигаме до интересуващата ни област - „*museology*“, в която се съдържат 33 списания. Като и седемте списания, намерени в SCOPUS в категорията *Arts and Humanities: Museology* фигурират в този списък и обратното - новооткритите списания от портала SJCR откриваме по заглавия в базата данни SCOPUS. Резултатът от нашето кръстосано търсене доказва, че двата ресурса се допълват и осигуряват основа за провеждане на различни наукометрични изследвания.

Общият списък на идентифицираните списания с музейна насоченост съдържа 59 заглавия. Като изключим онези, които вече не се индексират в SCOPUS броят им се ограничава до 41. От тях 32 попадат в предметна област „музеология“, а при другите 9 има разсейване на информацията в други научни дисциплини. Друго подобно на нашето изследване от 2015 г. стига до извода, че според Закона на Бредфорд, 12-те ядрени списания, попадащи в първата зона са ARTNEWS, Museum International, Museum News и сред тях се отличава Museum International с най-много цитирания²¹.

Характерно за наукометричните бази данни е предлагането на различни критерии, по които да се проследи развитието на една списание, спрямо неговата публикационна и цитатна активност. Библиометричните показатели, които се генерират в SCOPUS въз основа на цитатната информация са следните:

- *CiteScore* - измерва усреднените цитати, получени за всеки документ, публикуван в периодичното издание.
- *SCImago Journal Rank (SJR)* – измерва претеглените цитати, получени за изданието, като те са в зависимост от рейтинга на цитираното списание.
- *Source Normalized Impact per Paper (SNIP)* – измерващ действителните цитати, получени от очакваните цитати за тематичното поле на периодичното издание.

²¹ **Kuo, C.W, Yang, Y.H.** The bibliometric analysis of literature on museum studies. In: *ISPRS Annals of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences from 25th International CIPA Symposium 2015, 31 August – 04 September 2015, Taipei, Taiwan.* 2015, Vol. II-5/W3, p. 163. [Viewed 25.01.2017]. Available from: <https://www.isprs-ann-photogramm-remote-sens-spatial-inf-sci.net/II-5-W3/159/2015/isprsanals-II-5-W3-159-2015.pdf>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

В допълнение към тях ще приложим и индикаторите, калкулирани от SJCR:

- *CiteScoreTracker* - Метрика подобна на познатия Импакт фактор, изчисляваща се чрез делене на получените цитирания на документите от даденото списание на общия брой документи, публикувани в него за предходните 3 години, напр. $\frac{\text{бр. цитати за 2017 г.}}{\text{бр. док. за 2014–2016 г.}}$. Разликата е в системното „проследяване“ (калкулиране) на цитатната информация през 3 месеца, което дава по-точна и актуална информация.
- *Квартили*^{*} - позициониране на списанията, в четири категории (Q1, Q2, Q3 и Q4), в зависимост от техния рейтинг в научните среди (изчислен на базата на техните цитирания). От общия списък със списания в базата данни SCOPUS се отделят списанията в конкретната предметна област и се класират по низходящ съответната цифра (по цитирания). Има 4 категории (квартили) – от Q1 (най-високо ниво) до Q4 (най-ниско ниво). Най-авторитетните списания принадлежат към първите два квартила - Q1 и Q2. Някои списания могат да бъдат разпределени повече от един квартал, ако принадлежат към няколко предметни области. Първи квартал (Q1) е най-високата категория списания. Като правило в нея попадат висококачествени списания без отворен достъп, които се разпространяват чрез абонамент и се публикуват от авторитетни организации, висши учебни заведения; Q2 - е втората висока категория. Много от списанията, които са в нея могат да попаднат в Q1 на друга предметна област; Q3 е средна категория. В нея може да има списания на по-малко известни издателства, с по-малко изисквания при подбора на статии; Q4 – най-ниската категория списания в Scopus. Често в нея попадат „млади“ или непознати списания, които наскоро са били индексирани в базата данни.²²

* Квартилите (Quartiles) представляват статистически показатели (част от числените характеристики на статистическите променливи в дескриптивната статистика) за списанията, определени в зависимост от броят цитати на списанието. Въз основа на тези библиометрични данни се определя авторитетът и значимостта на списанието в научната общност

²² Что такое квартал научного журнала и как определить его по базам данных Web of Science и Scopus. В: *Сибирский Федельный университет* [онлайн]. [Прегледан 18.12.2017]. Достъпно от: <http://research.sfu-kras.ru/quartile>; Как найти нужный журнал в Scopus. В: *Open Science in Ukraine*. [Прегледан 18.12.2017]. Достъпно от: <https://openscience.in.ua/scopus-journal.html>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

- *Н-индекс* - наукометричен показател, известен като Индекс на Хирш (от неговия създател Джордж Хирш), представляващ лесно изчислим индекс, *h*, който дава оценка на значението, значимостта и широкото въздействие на изследователските приноси за научните изследвания²³. Чрез него се изчислява броят на цитиранията на публикациите на даден автор, съпоставени с общия му брой публикации. Например, *h*-индекс 10 означава, че ученият е публикувал най-малко 10 статии, всяка от които е цитирана 10 или повече пъти. По същия начин може да се изчисли и *h-index* на научно списание, организация или страна. Индексът е количествена характеристика на производителността на учения за целия период на научна дейност. *Н*-индексът може да бъде изчислен чрез безплатни обществени бази данни в Интернет - например чрез Google Scholar²⁴.

С помощта на тези инструменти, чрез анализа на цитатната информация за ядрените списания за всяка област, могат да се изследват съвременните тенденции в развитието на научните дисциплини.

В настоящото изследване ще приложим посочените индикатори, за да открием водещите списания в музеологията и да проследим показателите на изданието *Museum International* (сочено за едно от най-престижните списания сред изследователите в областта).

Според данните първото място се заема от списанието *American Antiquity* с SJR 1.192 и импакт фактор 1.54, а на последно място се подрежда заглавието *Revue des Musees de France* - SJR 0.100 и импакт фактор 0.02.

Списанието *Museum International* откриваме на предпоследно място (от 32 възможни) и по трите основни индикатора - CiteScore (0.03), SJR (0.100), SNIP (0.034). Малко по-висока

²³ **Hirsch, J. E.** An index to quantify an individual's scientific research output. In: *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 15 Nov 2005, Vol.102, N46, pp.16569-16572. doi:10.1073/pnas.0507655102.[Viewed 12.11.2017]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1283832/>

²⁴ Индекс .Хирша (*h-index*). В: *Open Science in Ukraine*. [Прегледан 12.01.2018]. Достъпно от: <https://openscience.in.ua/scopus-journal.html>

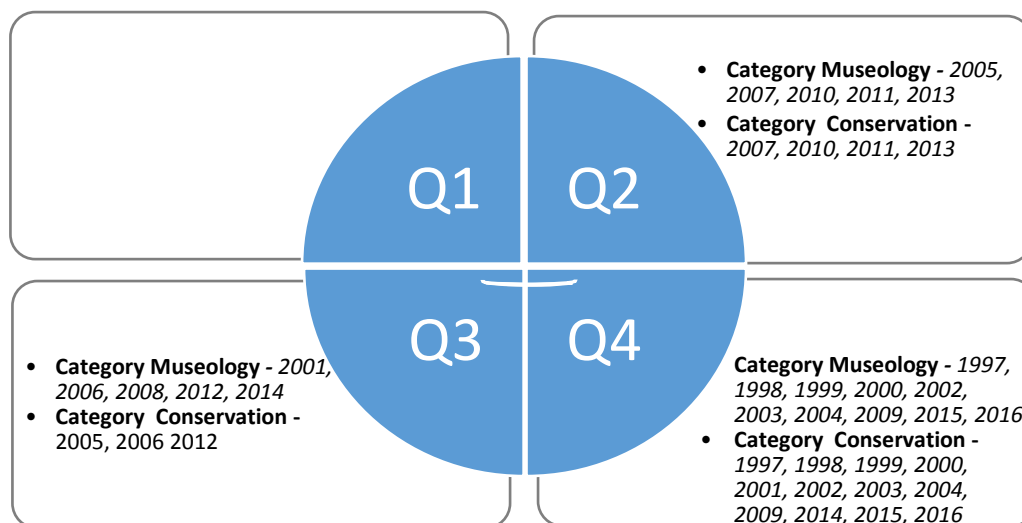
Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

е стойността му, генерирана чрез инструмента CiteScoreTracker, която за 2017 г. (към 11.01.2018 г.) е 0.08.

За да видим позиционирането му в съответните квартали за периода 1997 - 2016 г., трябва да анализираме данните за двете предметни области, в които то попада – „музеология“ и „консервация“ (фиг. 1)²⁵. Резултатите за цитиранията на това заглавие, формиращи неговия рейтинг в научните среди открояват годините 2005, 2007, 2010, 2011 и 2013 с най-голяма цитатна активност и поставят списанието във втори квартал (Q2). През останалия период списанието се подрежда в по-ниските нива, а именно в трети и четвърти квартал (Q3, Q4).

Фиг. 1.

Порталът SJCR подпомага и определянето на географския профил на документите, включени в база данни SCOPUS и процентното съотношение на страните, чиито документи са индексирани в нея. В общия списък на първо място е САЩ с брой документи за периода

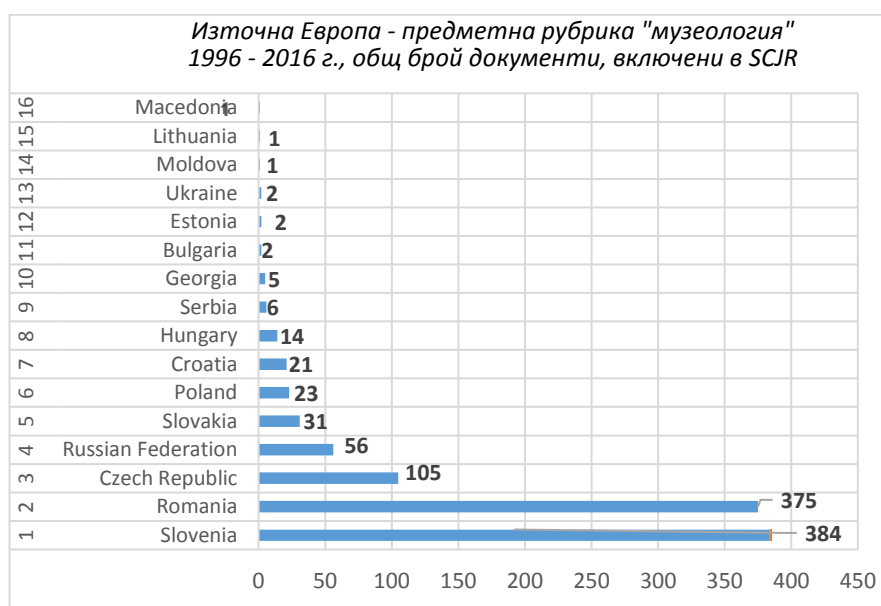
²⁵ Museum International. In: SCImago Journal & Country Rank [online]. 2007. [Viewed 12.01.2018]. Available from: <http://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=5900153340&tip=sid&clean=0>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

от 1996 до 2016 г. – 3173. България заема 76 място (от общо 114), с публикувани 2 документа за същия период, а в региона (Източна Европа) е на 11 място от 16 страни (фиг. 2). Първите две страни в този регион са Словения с 384 документа и Румъния – с 375.

Фиг.2.

При платформата Web of Science (WoS), в базите данни включени в колекцията Web of Science™ Core Collection не откриваме предметни рубрики, свързани с „музеи“ (*museums*) или „музеология“ (*museology*). Издирването на документи по тази тематика можем да бъде реализирано чрез конструиране на стратегия на търсенето, включваща единствените възможни в този случай критерии, а именно – „тема“ (*topic*) и „заглавие на списание“ (*publication name*). Като полето „topic“ позволява кръстосано търсене в елементите на библиографския запис: *Заглавие; Резюме; Ключови думи (от автора); Ключови думи (от индекса KeyWords Plus®*, генериран от заглавията на цитираните статии, като така се разширява традиционното извличане на резултати само от полетата на библиографския запис - ключови думи и заглавие).

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Предимство на Web of Science е възможността да се направи анализ - графично визуализиране на получените резултати по един от основните полета на библиографския запис: *Автор/и; Заглавие на серия (за книгите); Име на конференция; Страни/Територии; Тип на документите; Редактори; Финансиращи организации; Номер на грантова схема; Колективен автор; Езици; Година на публикуване; Заглавие на главната единица (Source Title)* – основната публикация, в която е включен документът (напр. заглавие на списание, серия и др.), а също и по критериите:

- *Организации* – установените имена на организации (без предпочитаните наименования и техните варианти);
- *Организации – от индекса на организациите на платформата (Organizations-Enhanced List)* - предпочитаните форми на наименованията и установените имена на организациите, с възможност за детайлна информация – уебсайт, адрес и др., за идентифициране на интересуващата ни организация;
- *Изследователски полета (Research areas)* – схемата на предметните рубрики, която е валидна за всички бази данни на Web of Science и е разделена на пет основни области:
 - ✓ Изкуство, Хуманитарни науки
 - ✓ Природни науки, Биомедицина
 - ✓ Физически науки
 - ✓ Обществени науки
 - ✓ Технологии (вкл. Информационна наука, Библиотечна наука)
- *Предметна област/категория (Web of science category)* - списанията и книгите, обхванати от Web of Science Core Collection, са асоциирани към поне една от категориите на Web of Science, всяка категория е насочена към едно изследователско поле²⁶.

²⁶ Clarivate Analytics. Web of Science Core Collection Help [online]. [Viewed 10.01.2018]. Available from: <https://images.webofknowledge.com/images/help/WOS/>

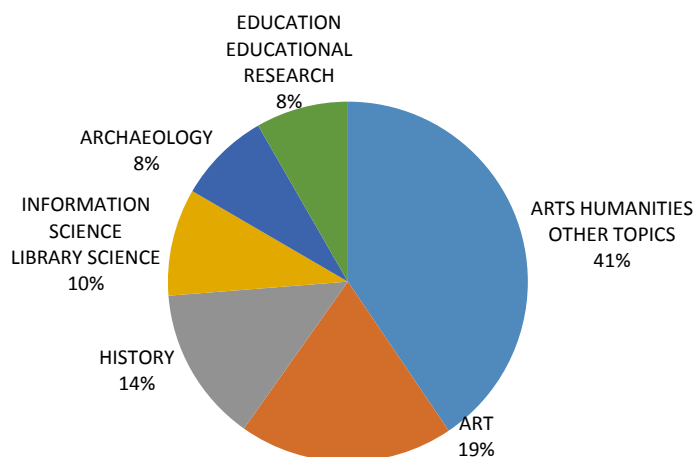
Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Проследяването на музейната проблематика в WoS осъществено чрез търсене по тема (topic) дава следните данни: за „museology“ - 412 документи, а за „museum“ – 49,146*. Анализът на резултатите ни показва, в кои изследователски полета попадат тези теми (фиг. 3 и 4).

Фиг.3.

Брой документи в категориите на WEB OF SCIENCE (topic "museology")

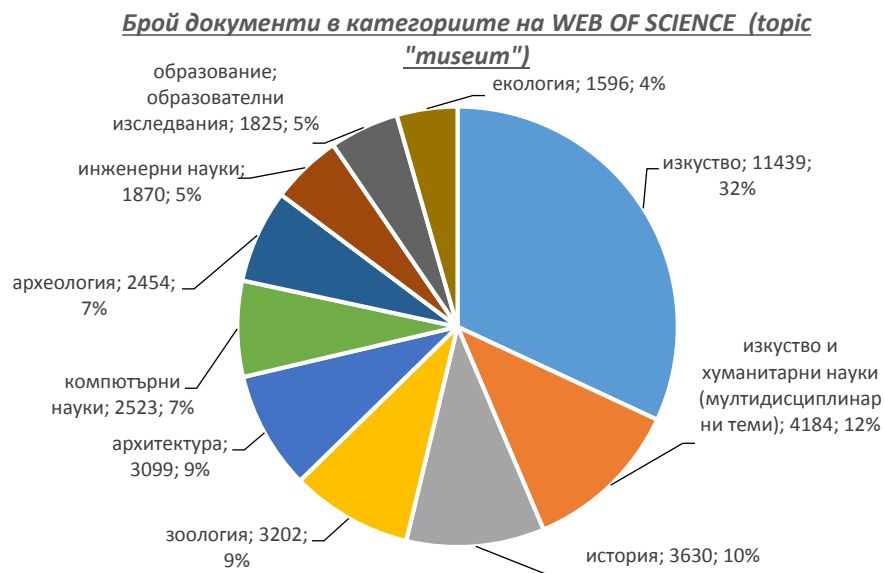
Търсенето по тема „музеология“ логично ни насочва към документи в предметната категория „Изкуство и хуманитарни науки“ – там са съсредоточени най-много записи – 41%. Следващият по-значителен дял документи попадат в категория „Изкуство“ (19%), с 14% е представена категория „История“, с 10% - „Информационна наука, библиотечна наука“ и с по 8% са документите попадащи в областите „Археология“ и „Образование, Образователни дейност“.

Фиг.4

* Данните са към 05.02.2018 г.

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

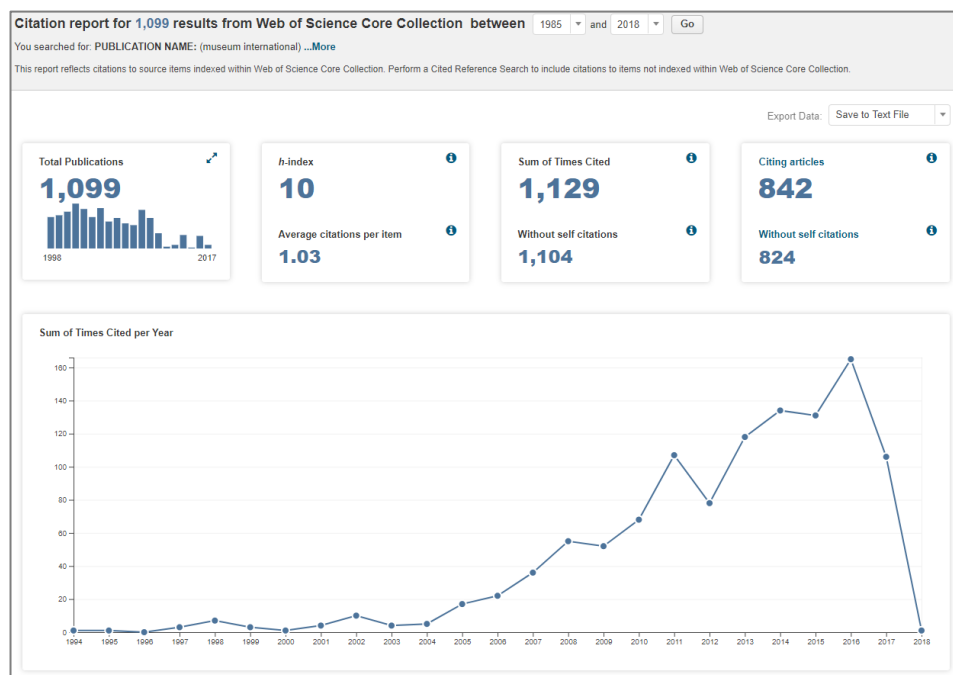
Анализът на първите 10 области с най-много резултати (фиг. 4) ни насочва към предметната област „Изкуство“, в която попадат най-голям брой документи – 11439, следваща е „Хуманитарни науки“ – 4184 статии, трета е „История“ – с 3630 записа. При разпределението на резултатите за темата “музеи“ по страни лидер е САЩ – с 11074 включени документа. Можем да открием и списанието, което има най-много индексирани статии – *Museum News* (1252 статии).

Ще се фокусираме върху изданието, което проследихме и в другите две наукометрични бази данни - *Museum International* на ICOM. За да издирим статии от това списание, в модула на основното търсене избираме полето “*publication name*” и въвеждаме негово заглавие. В резултат достигахме до 1099 записа, които можем да анализираме спрямо основните индикатори на платформата Web of Science (фиг. 5).

Фиг. 5.

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Библиометричните данните показват, че за периода 1994 – ян. 2018 г. статиите от *Museum International* са цитирани 1 129 пъти, като една от тях има 154 цитата*, а *h-индексът* му е 10 (т.е. поне 10 от статиите са получили по 10 и повече цитирания всяка). В информацията за цитатната активност на списанието забелязваме, че липсва импакт фактор (ИФ). Затова ще използваме инструмента *Journal Citation Report (JCR)*²⁷ на платформата WoS, където са включени над 11 000 списания, индексирани в Web of Science Core Collection.

При търсене по заглавието на интересувашото ни списание получаваме 0 резултата. Този факт провокира въпроса как едно списание с цитирания не фигурира в списъка на изданията с импакт фактор. Включените заглавия с музейна проблематика в JCR са само 5

* Kirshenblatt-Gimblett, B. Intangible heritage as metacultural production (An excerpt from the forthcoming 'Museum Frictions, Public Cultures Global Transformations'). In: *Museum International*, 2004, Vol. 56, N1-2, pp. 52-64. DOI:10.1111/j.1350-0775.2004.00458.x

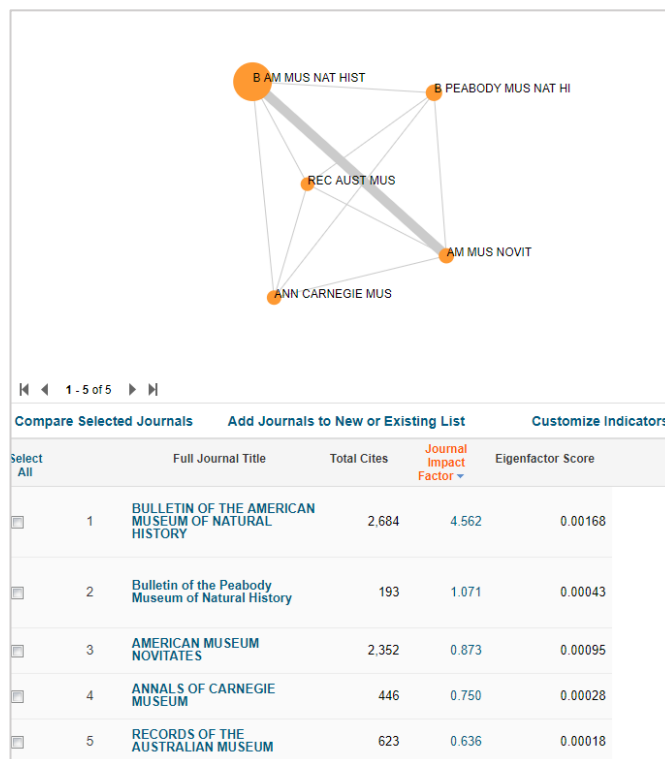
²⁷ Clarivate Analytics. Journal Citation Report [online]. [Viewed 8.01.2018]. Available from: <https://clarivate.com/products/journal-citation-reports/>

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

(фиг. 6), като с най-висок ИФ за 2016 г. е *Bulletin of the American Museum of Natural History* – 4.562 (а за 2008 г. е -16.629!), но те попадат в други научни полета.

Фиг. 6.

В списъка с всички заглавия (*Master Journal List*), включени в базите данни на WoS откриваме *Museum International*²⁸ и допълнителна информация - че то се индексира в *Arts & Humanities Citation Index* и *Current Contents - Arts & Humanities*. Следователно би трябвало да фигурира в JCR и да има импакт фактор.

Издирването ни насочва към една обяснителна бележка (от 2017 г.)²⁹ на сайта на компанията Clarivate Analytics, от където разбираме, че списанията от базата данни *Arts &*

²⁸ Clarivate Analytics Master Journal List. [Viewed 21.01.2018]. Available from: <http://mjl.clarivate.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi?PC=MASTER&Full=%20Museum%20International>

²⁹ Journal Citation Reports: Reasons for not calculating Impact Factors for journals covered in Arts & Humanities Citation Index. Aug 8, 2017. In: Clarivate Analytics. [online]. [Viewed 12.12.2017]. Available from: https://support.clarivate.com/WebOfScience/s/article/Journal-Citation-Reports-Reasons-for-not-calculating-Impact-Factors-for-journals-covered-in-Arts-Humanities-Citation-Index?language=en_US

Публикувано в:

Културната памет във времето и пространството. Сб. посветен на 65-год. юбил. на проф. д. изк. н. Симеон Недков. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 215-231. ISBN 978-954-07-4426-1

Humanities Citation Index не се включват в Journal Citation Report и не се изчислява и следи техният ИФ. Обосновката е, че в областта на изкуството и хуманитарните науки голяма част от изследванията се съдържат в книги, а не в списания. Изтъква се разликата между публикациите в тези области и другите научни полета в прилагането на количествените показатели за тях (например периодът) - позоваванията в изкуството и хуманитарните науки обхващат повече от две или пет години (двете времеви рамки, използвани в изчислението на ИФ). Споменати са и други обективни причини относно спецификата на научната комуникация в тези научни направления - че те зависят по-малко от комуникацията в списанията отколкото социалните науки и повечето им изследвания се публикуват в книги (откъдето след това се цитират), отколкото в списания. Основният аргумент, е че списанията за изкуство и хуманитарни науки ще имат като цяло много ниски импакт фактори и дори за 10-годишен период за изчисление ще се получат много ниски резултати.

Тези обяснения провокират доста въпроси и коментари, които няма да бъдат разглеждани в настоящото изследване, но ще дадат повод за бъдещи дискусии и оставят отворена темата за присъствието на хуманитарните науки и изкуството в наукометричните ресурси.

Основният извод от проведеното наблюдение, е че наукометричните анализи на определена научна дисциплина не трябва да се базират само на библиометричните показатели на един инструмент, а да се прилагат комплексно, обективно и с оглед на нейните специфики. Не случайно алтернативните метрики (Altmetrics), макар и критикувани, се възприемат доста добре в много научни среди, защото дават възможност за видимост на научните изследователи и оценка по различни показатели и подпомагат научната комуникация.